

TÉMA BULLETINU

Krátký exkurz do pojmosloví

V následujícím přehledu uvádíme nejčastěji používanou terminologii popisující společenské projevy související s problematikou rasismu, xenofobie a ultrapravice v nejobecnějším smyslu. Naším cílem není podat vyčerpávající politologický výklad, ale poskytnout základní orientaci v problematice. V českých médiích je tato terminologie často používána bez velké odpovědnosti a bez snahy rozlišovat mnohdy velmi odlišné politické proudy nebo subkultury. Tím jsou nejen zkreslovány podávané informace, ale daný novinář či jeho médium se mj. vystavují riziku žaloby ze strany nepřesně označeného subjektu, nebo osoby.

Extremismus – Univerzálně respektovaná definice pojmu extremismus neexistuje. Význam slova „extrém“ je nejuvdálenější nebo nejkrajnější. Za extremistické tedy budiž označovány ty názory, teorie a skupiny, které stojí na okrajích společensky akceptovaných středních hodnot. V běžném jazyce je pojem extremismus používán k označení ideologie nebo aktivity, která usiluje o zničení stávajícího politického systému a jeho protagonistů, a následně jeho nahrazení vlastní doktrínou. Obvykle je tato doktrína nedemokratická a porušující lidská práva. Extremismus lze členit podle různých hledisek, například na extremismus politický, náboženský, ekologický a národnostní. Extremismus není žádná pevně daná politická ideologie nebo doktrína, jedná se o dynamický pojem, který se mění v čase v závislosti na hodnotách, které konkrétní společnost uznává a chrání.

Pravicový extremismus – je kolektivní ideologie útočící na základní hodnoty demokratického státu, kterými jsou rovnost a ochrana lidských práv. Pravicovému extremismu je vlastní nacionální,

rasová a etnická zášť. Aktivisté sympatizují s historickým fašismem a nacismem. V posledních letech se mezi pravicovými extremisty ujal koncept nadřazenosti bílé rasy (white race supremacy), kterým je překonávána tradiční doktrína o nadřazenosti pouze árijského člověka.

Nacionalismus – Nacionalismus představuje politickou ideologii, která akcentuje vědomí příslušnosti k jednomu národu, je součástí politických a společenských doktrín. Pro účely nacionalismu jsou národy definovány na základě různých kritérií, která jsou nezřídka kdy účelově zneužívána pro politické účely. Charakteristikami národa tradičně je jazyk, kultura, dějiny a území. Někteří sociologové považují národnost za společenských konstrukt. Historicky nacionalistické hnutí usiluje o totožnost politického a národního celku, v situaci nestátního národa tedy v prvé řadě usilovalo o naplnění národní existence v samostatném státě. V současné podobě hnutí státních národů jde především o důraz na udržování politické suverenity a odpor proti veškerým nadnárodním institu-

cím (jako je např. NATO nebo EU). V krajní poloze nacionalismus upřednostňuje zájmy vlastního národa před zájmy ostatních národů. Později byly některé aspekty nacionalismu zneužity k formování a obhajobě řady totalitních či diktátorských ideologií a doktrín. Nacionalismus je integrální součástí nejen programů extrémně pravicových organizací, ale také součástí populistické rétoriky některých demokratických stran a hnutí.

Fašismus – Pojem pochází od latinského slova *fascis*, svazek, což odkazuje k původnímu symbolu, kterým se ve starověkém Římě označovali úředníci. tzv. liktoři, a liktorský svazek prutů s vetknutou sekerou (tzv. *fascis lictoriae*) se stal také oficiálním symbolem fašismu¹. Poprvé se fašismus dostal k moci v Itálii v roce 1922 po tzv. pochodu na Řím. Fašismus vychází z kombinace myšlenek syndikalismu, totalitního státu a šovinismu. Odmítá liberální demokracii s její definicí státu coby instituce určené k ochraně individuálních práv a vnímá stát jako přirozené společenství. Politicky fašismus představuje syntézu expanzivního nacionalismu a antimarxistického socialismu. V jeho jádru nalezneme odmítnutí materialismu, který je pro fašisty představován liberalismem, marxismem a demokracií². Právě toto odmítnutí liberalismu a demokracie umožnilo propojit zdánlivě neslučitelné doktríny nacionalismu a radikálního socialismu. Kořeny fašismu (a do značné míry i nacismu) jsou tedy v zásadě trojí - nacionalismus (spojeny s rasismem, avšak podstatně méně již s antisemitismem), antikomunismus a antidemokratismus³. Fašismus je totalitní ideologií ve smyslu podřízení veškeré činnosti člověka státu – mimo stát nemůže mít nic hodnotu. „Všechno ve státě, nic proti státu, nic mimo stát.“⁴

Nacionální socialismus, nacismus – ideologie Národně socialistické německé dělnické strany (NSDAP), která vznikla v roce 1919 a vládla v letech 1933-1945 v Německu. Nacismus v sobě spojoval myšlenku lidového společenství řízeného vše-sjednocujícím státem v čele s vůdcem Adolfem Hitlerem, s rasistickou vírou v nadřazenost árijské rasy, úsilí o dobytí životního prostoru pro tuto vyvolenou rasu a zajištění nadvlády v Evropě. **Nacismus v sobě dokázal spojit některé zčásti pro-**

1 Jan Charvát, *Současný politický extremismus a radikalismus*, Rok vydání: 2007

Nakladatel: Portál, ISBN: 978-80-7367-098-6, EAN: 9788073670986

2 Jan Charvát, *Současný politický extremismus a radikalismus*, Rok vydání: 2007

Nakladatel: Portál, ISBN: 978-80-7367-098-6, EAN: 9788073670986

3 Jan Charvát, *Současný politický extremismus a radikalismus*, Rok vydání: 2007

Nakladatel: Portál, ISBN: 978-80-7367-098-6, EAN: 9788073670986

4 Mussolini, B.: *Fascism: Doctrine and Institutions*. New York: Howard Fertig, 1968 In: Blackwell, 1995

tichůdné prvky, které mu zajistily politický úspěch – socialismus, antibolševismus, nacionalismus a antisemitismus.⁵ Lze říci, že nacismus sestává z antikomunismu, antiliberalismu a antidemokratismu, dále z nacionalismu, rasismu a antisemitismu, agresivní zahraniční politiky, vůdcovského principu, víry v pokrok prostřednictvím agrese a z přesvědčení o nutnosti a blahodárnosti rasového konfliktu v mezinárodním měřítku, jehož vyústěním bude zničení podřadných ras a vytvoření nového „nadčlověka“. Nacismus vychází z některých prvků socialismu a využívá rétoriku antikapitalismu a revolučně-idealistického nadšení.

Neonacismus – je novodobé hnutí navazující na historické tradice nacionálního socialismu, s cílem o jeho rehabilitaci a usilování o jeho nastolení jako žádoucího politického systému.⁶ Hovoříme-li o neonacistických hudebních skupinách, pak označujeme jako neonacistické nejen takové kapely, které ve svých textech vyjadřují přímou spojitost s některým z atributů nacionálního socialismu, ale i takové, které podporují danou scénu, koncertují s otevřeně neonacistickými kapelami, nebo podporují neonacistické organizace / především mezinárodní organizaci Blood and Honour/Krev a čest/. Stejně tak politická hnutí řadíme mezi neonacistická i tehdy, když se vysloveně nehlásí k tradici nacionálního socialismu, ale přebírají zástupné symboly, rétoriku, metody zahraničních neonacistických organizací apod.

Neofašismus – navazuje na tradice zvláště italského fašismu, nebo režimů v dalších zemích. Neo- a post-fašisté se snaží distancovat od nacismu odsouzením výlučného nacionalismu, rasismu a antisemitismu. Díky důrazu na konzervativní hodnoty nacházejí společnou řeč s radikálními náboženskými skupinami (klerofašisté).

Skinheads – je svým původem subkultura dělnické mládeže vzniklá na konci šedesátých let ve Velké Británii z fotbalových chuligánů (tzv. boot boys), subkultury Mods zvláště její tvrdé podoby tzv. Gang Mods vyznávající hudební styly jako americký soul a jamajské ska a z Rude boys, tedy gangů z řad přistěhovalecké dělnické mládeže z Jamajky. K počátkům skinheads patří násilí na fotbalových stadionech i mimo ně. Jednalo se však spíše o rvačky mezi jednotlivými skupinami na bázi teritoria, ale docházelo také k útokům na jiné subkultury a homosexuály. Skinheadské gan-

5 Jan Charvát, *Současný politický extremismus a radikalismus*, Rok vydání: 2007

Nakladatel: Portál, ISBN: 978-80-7367-098-6, EAN: 9788073670986

6 Blackwell, B. Blackwellova encyklopedie politického myšlení. Brno: CDK, Proglas/JOTA, 1995

gy byly mnohdy rasově smíšené, k oblíbenému hudebnímu stylu patřilo také jamajské reggae. Později hudební street-punková a Oi! Scéna pořádala tzv. Rock Against Rasism (Rock proti rasismu, RAR) koncerty, aby jasně deklarovala svůj odpor k politické profilaci části skinheads.

Rasističtí a neonacističtí skinheads, boneheads – na konci 70. let se podařilo některým ultrapravicovým uskupením získat část skinheads pro své politické cíle. Jednalo se v první řadě o politickou stranu Národní fronta a posléze o radikálnější skupiny jako např. British Movement, které preferovaly pouliční akce bližší mentalitě skinheads. Jako protiváha RAR vzniká platforma Rock Against Communism (Rock proti komunismu, RAC). V osmdesátých letech vznikají neonacistické organizace a hudební scéna. Ta posléze expanduje do celého světa.

Redskins, RASH (Red and Anarchist Skinheads) – Kolem hudební skupiny Redskins, jejíž dva členové byli členy komunistické Socialist Workers Party, se soustřeďovaly nepočtené skupiny skins podporující extrémní levici. V roce 1994 vznikla ideová platforma RASH Utd. Int. – Red and Anarchist

SkinHeads United International, která se zabývá sociálními otázkami a je silně antirasistická. Její sympatizanti pořádají demonstrace a organizují hudební produkce.

SHARP - Skinheads Against Racial Prejudice (Skinheads proti rasovým předsudkům) – Z hudební scény nerasistických skins vznikli v roce 1986 tzv. SHARPs, kteří byli apolitičtí a snažili se upozornit na fakt, že původní skins nebyli rasisté. Mezi nimi a rasistickými skins dochází k násilným konfrontacím.

Apolitičtí skins – Pro některé skins je nepřijatelné být spojován s jakoukoli politickou ideologií, nebo hnutím. I SHARP vnímají jako levicové, protože se často spojují s levicovými radikály v boji proti rasismu a neonacismu. Ve své hudbě odmítají jakoukoli politiku v rámci scény. Všechny tyto odnože hnutí skinheads jsou stále aktivní. Jejich podoba, množství přívrženců, míra radikality atd. se v jednotlivých zemích značně liší. V ČR v poslední době sílí apolitická a SHARP scéna, hlavně díky popularitě hudebního stylu ska. Rasističtí skinheads však zůstávají nejpočetnější skupinou.

MONITORING AKCÍ ZA LEDEN – ÚNOR 2008:

01.01.2008 Slovensko:

Čeští pravicoví extrémisté napadli na Slovensku na Silvestra Romy

Několik pravicových extrémistů, z nichž minimálně 4 byli z České republiky, napadli během silvestrovských oslav na Slovensku skupinu osmi Romů. Napadeným způsobili různá zranění, někteří museli vyhledat zdravotní ošetření. Incident se odehrál ve městě Krupina na jihu Slovenska.

Skupinka pravicových extrémistů na Romy zaútočila po silvestrovské půlnoci.

Nejdříve vykřikovala fašistická hesla a vyhrožovala jim smrtí, pak je podle televize fyzicky napadla. Jeden z poškozených utrpěl tržnou ránu na čele, dalšímu útočníci zlomili nos a poranili žebra. Zbytek mužů odnesla útok lehkými zraněními.

Polícia obvinila za napadení

skupinky Romů v průběhu silvestrovských oslav v Krupine 26-ročního muže z Prievidze a 18-ročního Čecha z Havířova. Z propagace fašismu, podněcování rasové nesnášenlivosti a ublížení na zdraví obvinil vyšetřovatel hrozí dalším minimálně 10 útočnickům.

Podle slovenské komerční televize Joj třicetiletá skupina rasistických skinheads napadla o Silvestra další romskou rodinu ve východoslovenském Svidníku a u jejich domu rozbila několik oken.

18.01.2008 Příbram :

V Příbrami, v ulici Čs. armády, 18. ledna 2008 kolem 23.00 hod bodl 20letý mladík do oblasti třísel a zad o dva roky mladšího antifašistického skinheada Jana Kučeru, který na následky

poranění vykrvácel. Dvacetiletý pachatel je obviněn z vraždy a byla na něj je uvalena vazba.

Pachatel byl okolím znám jako problematický jedinec, který udržoval styky s místními pravicovými extrémisty. Policie podrobnosti ohledně incidentu tají.

Zbytečná vražda vyvolala solidaritu s rodinou pozůstalých po celé České republice, ale i v zahraničí. Celou causu budeme sledovat a přineseme o ní v dalších měsících více informací.

19.01.2008 Plzeň :

Pochod neonacistů v Plzni před Velkou synagogou se nekonal, neonacisté nakonec protestovali v Praze

Demonstrace neonacistů za svobodu slova, která se měla uskutečnit v sobotu 19. ledna 2008 v Plzni se nakonec neko-

nala. Plzeňský magistrát zakázal ohlášený sobotní pochod neonacistů na poslední chvíli. O zákazu informoval na mimořádné tiskové konferenci ve čtvrtek plzeňský primátor Pavel Rödl. Důvodem byla podle primátora datum akce, které je spojené s prvními transporty plzeňských Židů do koncentračních táborů, a také samotná osoba hlavního organizátora protestu, Václava Bureše.

Václav Bureš je aktivní člen plzeňské pobočky militantní neonacistické organizace Národní odpor a v minulosti byl i členem ODS.

Na plzeňské náměstí Emila Škody dorazila v sobotu 19. ledna asi desítka přívrženců krajní pravice. Neonacisté chtěli původně projít centrem Plzně. Ohlášenou akci, proti níž se zvedla vlna odporu, ve čtvrtek zakázal primátor. Datum pochodu si prý neonacisté vybrali záměrně a souvisí s prvním transportem plzeňských Židů, který vyjel 18. ledna 1942 do Terezína.

Proti ohlášenému a posléze zakázanému neonacistickému pochodu již od poloviny prosince protestovala řada občanských iniciativ a sdružení. V sobotu 19. ledna si pak 66. výročí prvního transportu plzeňských Židů přišlo před Velkou synagogu připomenout zhruba 700 lidí, kteří zároveň otevřeně manifestovali svůj nesouhlas se zneužíváním svobody slova českými neonacisty.

Zatímco v Plzni panoval klid, v Praze na Palackého náměstí se sešlo zhruba 200 neonacistů z Národního odporu, Autonomních nacionalistů Střední Čechy, Národních korporativistů a další ultrapravicových extrémistických skupin. Mnoho neonacistů

bylo maskováno kuklami, černými šátky, kapucemi či šálami. Účastníci shromáždění vyjadřovali nespokojenost se zákazem jejich pochodu v Plzni.

19.01.2008 Praha

Předem plánované akce militantních neonacistů z řad Anti-Antifa

Ve večerních hodinách 19. ledna 2008 proběhly dvě akce radikálních úderů Anti-Antifa. První proběhla v Praze před Subculture festem, kde napadla skupinka osob několik přicházejících účastníků na koncert. Další útok se stal na koncert alternativní mládeže v Souticích na pomezí Vlašimska a Havlíčkobrodská. Pachatelé zaútočili pomocí několika molotovových koktejlů a způsobili škodu na aparatuře a vnitřním vybavení.

Ve chvíli vhození dvou zápalných lahví se v sále bavilo asi 150 lidí. Účastníci taneční zábavy na nic nečekali a oheň, který zachvátil okno, uhasili pomocí nápojů a dalšími prostředky. „Při lokalizaci požáru se popálily tři osoby na rukách, ale nevyhledaly lékařské ošetření,“ konstatovala mluvčí Policie ČR.

Při útoku žhář poškodil zesilovač hudební aparatury a také okno, celková škoda dosáhla částky převyšující pět tisíc korun. Policisté zatím nemají v rukou důkazy, jaká hořlavina byla naplněna v lahvích, svědkové ji ale popisovali jako benzin. „Ten byl na místě útoku cítit,“ dodala mluvčí s tím, že přesné složení tekutiny určí až expertiza. Útok prošetřují policisté jako trestné činy obecného ohrožení a výtržnictví.

26.01.2008 , Příbram, Kladno

Napadení lidí v Příbrami a antifašistického koncertu na Kladně

Skupina asi 50-70 neonacistů dorazila ve večerních hodinách do města Příbram, kde vyhledávala místní anarchisty a antifašistické skinheads. V jedné z restaurací napadla mladíka s dredy na hlavě pěstmi do obličeje a polila ho pivem. Napadený má přeražený nos a navštívil lékaře. Vzhledem k tomu, že v tento večer nenašla tato neonacistická bojůvka více lidí k napadení odjela auty do Kladna před klub, kde právě probíhal antifašistický koncert. Neonacisté se pohybovali kolem klubu a vyhrožovali účastníkům, přičemž koncert byl pořadatelem ukončen a publikum se přemístilo do prostoru před vstupními dveřmi, který byl majiteli na radu policie uzamčen.

Zhruba 50 účastníků antifašistického koncertu se tísnilo před klubem a na pokřiky neonacistů odpovídali skandováním. Z obou stran začali lézat kameny, pěstlity nebo láhve – Neonacisté byli od klubu odděleny policejní zásahovou jednotkou, ale docházelo k házení předmětů z obou stran znepřátelených skupin. Policie nakonec neonacisty vytlačila mimo prostor klubu, ale zároveň vhodila dělobuch mezi skupinku antifašistů a anarchistů.

Výsledkem bylo několik popálených rukou a nohou od dýmovnice. Účastníci zvažují podání trestního oznámení na Policii ČR. Neonacisté mezitím, než je policie vytlačila propíchlí pneumatiky u aut v okolí klubu.

BULLETIN

o podobách pravicového extremismu (nejen) v České republice

Tento materiál vznikl v rámci informační kampaně NEONáček Chcete ho? , kterou vede společnost Člověk v tísni. Kampaně je financována z prostředků Evropské komise. K vytvoření tohoto díla byly užity materiály z archivu občanského sdružení Tolerance a občanská společnost – projekt MONITORING.

TOLERANCE
A OBČANSKÁ SPOLEČNOST